

MEGÚJÍTVÁ MEGŐRIZNI

Ide nem elég a hangszeres tudás

A Liszt Ferenc Kamarazenekar múltjáról, Sándor Frigyes és Rolla János örökségéről, a jelenről és a közeljövő kihívásairól az alapító karnagy lányával, Sándor Anna csellóművésszel és a tavaly óta koncertmesterként működő Tfirst Péterrel beszélgettünk.

FOTÓ: ASSAY PÉTER

A Liszt Ferenc Kamarazenekar egy templomi pincehelyiségből indulva, Óbudán keresztül hódította meg a világ klasszikus zenei színpadait, és lett az egyik legismertebb vonós kamarazenekara, amely a kezdetektől méltóan viseli Liszt Ferenc nevét. A zenekar gyökereiben kötődik Óbudához, még akkor is, ha sok éven keresztül nem a kerületben volt az együttes próbaterme.

Sándor Anna: A kötődés valóban nagyon régre nyúlik vissza, mert nemcsak a zenekar 1963-as alapítása köthető Óbudához, de éppen a napokban jutott tudomásomra, hogy az alapító tagok közül hárman, Frank Mária, Lovas György és Som László is tősgyökeres óbudaiak. A hatvanas évek elején főiskolásként ők hozták létre az Óbudai Barokk Kamarazenekart, amelyik leginkább az Újlaki templomban adott koncerteket. Később bennük merült fel az ötlet, hogy egy patinásabb helyszínen is szeretnének koncerteket adni, ekkor esett a választás a Kiscelli kastély udvarára, amit egyébként ők saját maguk, mondhatjuk úgy, hogy a saját kezükkel tettek alkalmassá a koncertezésre. Később gyakorlatilag ebből alakult a Liszt Ferenc Kamarazenekar, és arra már én is nagyon élesen emlékszem, hogy sokat játszottunk a kastély udvarán, amihez később még a Zichy-kastély is csatlakozott mint helyszín. Van egyébként egy mellékszál is, amit talán érdemes megemlíteni, hogy édesapám, Sándor Frigyes, aki az alapító karmester és az együttes vezetője volt egészen haláláig, nagyon sokat dolgozott a most is létező Óbudai Kamarazenekarral.

Tfirst Péter: A két együttes között egyébként ma is élő a kapcsolat, hiszen régi kedves kollégánk, Gazda Péter vette át Till Ottó halála után az Óbudai Kamarazenekar vezetését, miután tőlünk hegedűsként ment nyugdíjba. Később valóban eltávolodott a zenekar Óbudától, mert a próbaterem egy, a Margit körúthoz közeli pincehelyiségbe került át, ami az Országúti Ferences templomhoz tartozott. Nagyjából 1973 és 1990 között próbált itt a zenekar. Amikor új otthont kerestek, az Óbudai Társaskör fogadta be őket, ami most is a próbatermünként szolgál. Én személy szerint nagyon boldog vagyok, hogy itt készülhetünk a koncertjeinkre, mert a hely igazán ideális, minden adottságát beleértve, még az akusztika is (nevet.) Ennek a teremnek, úgy mondanám, hogy „vetköztető” akusztikája van, vagyis minden egyes hiba

vagy szétszólás azonnal a felszínre jön, így pedig ezeket nagyon könnyen ki tudjuk javítani, hogy egy jóval összetettebb hangzású teremben már igazán jól szóljon az előadásunk.

Gondolták vajon az alapítók, hogy a szó valódi értelmében vett világszínvonalú és világhíres együttest álmodnak meg?

SA: Az igazság az, hogy ez egy baráti társaság volt, akik saját jóérzésük miatt döntöttek úgy, hogy létrehoznak egy zenekart. Akkoriban Lovas György volt a koncertmester, és ő kereste meg édesapámat, hogy álljon az együttes élére. Főiskolások voltak, lelkesek, tele önbizalommal. Az első koncertre 1963. március 18-án került sor, aztán a fokozatos építkezés időszaka következett, míg nem a Liszt Ferenc Kamarazenekar lehetőséget kapott külföldön is. A sikertörténet kezdete az 1970-es évek elejére tehető, amikor is a zenekar földközi-tengeri hajóutakon vehetett részt mint koncertező együttes, ahol aztán olyan zenészekkel ismerkedhettek meg, mint Maurice André, Msztyiszlav Rosztropovics, Jean-Pierre Rampal vagy Isaac Stern, akik zenei barátsága jelentette a belépőt a nemzetközi komolyzenei életbe. Hozzá kell egyébként tennem, hogy az indulásunkban az egyik legnagyobb szerepet Vásáry Tamás játszotta, aki tulajdonképpen lehetővé tette, hogy egyáltalán kijussunk külföldre.

Hogyan alakult a Liszt Ferenc Kamarazenekar repertoárja az évtizedek során?

TP: Eleinte főleg barokk műveket és Mozartot játszott a zenekar, aztán különböző zeneszerzők számos darabot dedikáltak kifejezetten az együttes számára. Azt azért figyelembe kell venni, hogy a kamarazenekari irodalom legnagyobb része a barokk zenében keresendő, ami miatt egy kicsit nehéz dolgunk is van, mert ahogy haladnánk előre a zenetörténetben, egyre kevesebb és kevesebb művet találunk alkalmasnak a formációnkra. Igyekszünk a barokk sorozatainkba kortárs zenét is csempészni, hiszen azért az 1980–90-es évek ilyen szempontból viszonylag termékeny volt, gondoljunk csak Veress Sándor műveire. Próbálunk a műsorainkkal vegyes képet nyújtani, de tradicionálisan a mi szempontunk mindig az volt, hogy valamiféle tematikát járjunk körbe. Nagyon

nehéz egy tisztán kortárs koncertre beinvitálni a közönséget, a barokknak viszont töretlen a népszerűsége.

SA: A közönség számon is kéri rajtunk a barokk repertoárt, mert tényleg voltak olyan periódusaink, amikor elszakadtunk ettől a hagyománytól, mégpedig azért, mert az utóbbi évtizedekben, amióta feléledt és népszerűvé vált a régizene korhű-hangszeres előadásmódja, a külföldi fellépéseken nincs igény egy olyan együttesre, amely modern hangszeren játszik barokk zenét. Itthon ezzel a felfogással nem vagyunk külön utasak, hiszen hazánkban nem, vagy csak még nem terjedt el annyira az autentikus előadásmód – gondolok itt arra, hogy Londonban vagy Németországban egész iskolákat építettek ezekre a hagyományokra.

TP: Manapság már mi is más felfogásban játszunk barokk zenét, mint évekkel ezelőtt, de arra sosem gondoltam, hogy a Liszt Ferenc Kamarazenekarnak korhű hangszeren kellene játszania. Tudom, hogy létezik egy ilyen iskola, sőt több is, és hallgatom is ezeket az előadásokat, hogy ötleteket merítsek, de nem szabad elfelejteni, hogy a bélhúros hangszeren teljesen más technikával kell játszani. Más a hangszerkezelés, nem véletlenül vannak erre iskolák, amit egyébként számos magyar kollégám ismer és el is vэгzett.

Említették, hogy az évtizedek során változott a művekhez való viszony. A zenekar egy-egy vezetőjének művészeti elképzelése is ilyen jól körvonalazható?

SA: Nem gondolom, hogy ezek az időszakok nagyon elkülönülneek, hiszen bár minden emberrel jön egy új szín, egy másik látásmód, ez nem okoz stílusváltást. Akkor sem történt ilyen, amikor Rolla János átvette a vezető szerepet édesapám után, és most sem, hogy Tfrist Péter lett a koncertmester.

TP: Van itt egy nagyon lényeges dolog, mégpedig az, hogy a korábbi zenekari tagok ugyanazon az iskolán nőttek fel, egy generációt képviseltek, mára viszont ez a kép sokkal vegyesebb, ami önmagában alakítja a hangzást és a játékmódot. A mostani összetétel az életkort tekintve meglehetősen széles skálán mozog, hiszen a legfiatalabb tagunk alig harminc, a legidősebb pedig, aki történetesen az édesapám, már hetven is elmúlt. Ennek a változottságnak én nagyon sok előnyét látom, hiszen a fiatalok rengeteg mindent megtanulhatnak az idősebb kollégáktól – nemcsak szakmailag, de emberileg is. Hihetetlen tapasztalattal rendelkeznek, ami elsősorban élettapasztalatot jelent, ez utóbbi pedig elengedhetetlen bizonyos darabok adekvát előadásához.

Tfrist Péter tavaly vette át Rolla Jánostól a stafétát az együttes koncertmesteri posztján. Milyen út vezetett idáig?

TP: Több mint tizenöt évvel ezelőtt kerültem a zenekarhoz, először Rolla János mellett játszottam, majd évekig a második hegedűszólam vezetője voltam, majd újra a koncertmester mellé kerültem. Rolla János az elmúlt években egyre több szerepet adott nekem, a külföldi turnékon szinte kizárólag én irányíthattam az együttest. Azt kell mondanom, hogy nem voltak koncertmesteri ambícióim, de a sokéves közös munka után nagyon megtisztelő volt, hogy Rolla János engem gondolt a legalkalmasabbnak a feladatra. Ez egy nagyon komplex feladat, és az eddigiekhez képest is sok újdonsággal kell szembenéznem.

Azt hiszem, ezek sokszor nem is kizárólag szakmai feladatok.

TP: Egy társaság vezetőjeként sok esetben fontos, hogy tudjak a zenekari tagok lelkével is foglalkozni, kezelnem kell bizonyos helyzeteket, amelyek sokszor nem is olyan egyértelműek egy közel húszfős közösségben. Örülök annak, hogy amellet, hogy vezetőként kell viselkednem, képes vagyok egy maradni a zenekarból, és minden esetben a közös sikerre koncentrálni, hiszen hiba lenne azt

gondolnom, hogy én tudok mindent a legjobban. A műsor összeállítása például nem mindig megy könnyen, ezért nagy segítségemre van a brácsa szólam vezetője, Várnagy Mihály, aki rendkívüli érzékkel tudja figyelembe venni a koncertprogramok összeállításánál a közönség vélt igényeit és a zenekari tagok komfortérzetét.

Mik a következő időszak legfontosabb projektjei?

SA: A legutóbbi Barokk+ koncertünk április 8-án volt, miután márciusban befejeztük a zeneakadémiai sorozatunkat, ahol egyébként Várjon Dénes volt a rezidens szólistánk. Nem kevés vidéki koncertünk van, amelyekhez neves szólisták is csatlakoznak, elég, ha csak Miklósa Erikát említem. A közeljövő feladatai közé tartozik egy ausztriai turné is, ami külön öröm, hiszen a zenekar egészen hihetetlen módon meglehetősen alulreprezentált volt eddig a szomszédos országban. A mostani koncertkörút is egy együttműködés, pontosabban egy lemezfelvétel eredménye, amelyen Rácz Ödönnel, a Bécsi Filharmonikusok bőgősével dolgoztunk együtt, és a Deutsche Grammophon gondozásában jelent meg.

TP: Készülőben van egy lemezünk David Fray zongoraművésszel, valamint az ő tanárával és tanítványával,

hiszen Bach többzongorás műveket fogunk felvenni; a rend kedvéért persze megjegyzem, hogy természetesen ezek a művek csembalóra készültek, az akkori hangszerismereteknek megfelelően. Ezeket a darabokat egyébként már hallhatta tőlünk a közönség, hiszen egyszer már eljátszottuk őket, méghozzá Szokolay Balázs közreműködésével.

Beszéltünk már barokk, illetve kortárs zenéről, amelyek talán közrefogják azt vagy azokat a zenetörténeti időszakokat, amelyekben olyan alkotások születtek, amelyeket inkább közönségbarátnak gondolnunk. Mik a tapasztalataik a saját koncertlátogató közönségükkel kapcsolatban?

SA: Természetes, hogy mi is próbálunk nyitni a fiatalok felé, mert azt tapasztaljuk, hogy a komolyzene közönsége szerte a világban elöregedett. Különböző helyszíneken tartunk ifjúsági koncerteket, és minden esetben a különböző korosztályoknak megfelelő koncerttel készülünk.

TP: A közönség és különösen a fiatalok nevelése fontos, hiszen belőlük lesznek a jövő zeneművészei, de legalábbis a komolyzene közönsége. Ami az utánpótlást illeti, hadd mondjam el, hogy nem értek egyet azzal a megállapítással, hogy aki bekerül a Zeneakadémiára, az csak azért megy oda, mert szólísta szeretne lenni. Ha csak magamból indulok ki, tudom, hogy mindig a társas zenélés felé vonzódtam, merem mondani, hogy ezzel a nagy szólístaik is így vannak. Ebből következik, hogy talán mi vagyunk azon kevés együttesek egyike, akiknél nagyon nehezen értelmezhető a próbajáték. Úgy gondolom, hogy utóbbi csak a hangszeres tudásból tud felmutatni egy pillanatfelvételt, ami pedig koránt sem garancia arra, hogy valaki jó kamarazenesz. Azt szeretem, ha egy kiszemelt muzsikusként próbaidőszakot biztosítunk, hogy eldönthesse, tud-e velünk együtt zenélni, együtt gondolkodni és lélegezni. Az elmúlt évek azt mutatják, hogy ez a módszer működik, és rövid időn belül kiderül, hogy ki illik bele a csapatba, s kinek vannak esetleg egyénibb céljai a karakteréből adódóan.

UR MÁTÉ

SZÁNTÓ ANDRÁS: A KÉHLI VENDÉGLŐ ÉS ÚJKORI ROMANTIKÁJA

Óbuda számos értéke mellett mára a vendéglők világaként él a legtöbb budapesti ember fejében. A városrész történetében mindig fontos szerepe volt a kiskocsmáknak, borméréseknek, itt találkoztak a polgárok, szomszédok és ismerősök a hétköznapokon, és itt ünnepelték a jeles alkalmakat is – esküvőt, születésnapot, iskolai évfordulókat és mást. Pontosan így volt ez a Kéhli vendéglőben is, mely az alapítása után a Kéhli család, főként „Kéhli mama” gondoskodásával, az egyszerű, de remek ételekkel és a jó hangulattal vonzotta az embereket. A vendéglő újkori romantikáját egy igazán szenvedélyes vendéglős, Cecei-Horváth Tibor teremtette meg úgy, hogy abban semmi giccses utánzás nem volt, csak Krúdy világának „újrágondolása” az irodalmi élet és a gasztronómia feltámasztásával. De ugorjunk vissza még egy kicsit a múltba!

GYERÜNK A KÉHLIBE!

A vendéglő őstörténete nagyon hasonló, mint Óbuda számos egyéb kisvendéglőjének. A Kéhli család felmenői egy korai bevándorló csoporttal érkeztek Óbudára az 1700-as évek elején, a Baden-Württemberg tartományban lévő Kehl falucskából. (Ebből származik a család vezetőneve.) A falu a Rajna partján, Strassbourggal szemben volt, ma már a nagyváros része. Mint a legtöbb ősbudai család, kezdetben ők is földműveléssel, szőlőtermesztéssel és borászattal foglalkoztak. A családból először Kéhli Károly nyitott bormérést a Kiskorona utca 8. szám alatt

1885-ben, ahol sokáig csak bort kínáltak, majd hideg ételeket is lehetett kapni náluk, mint a hasonló helyi kiskocsmákban. A Bécs környékén még ma is élő és nagyon népszerű hagyomány, a Heuriger tehát már 120 éve jelen volt Óbudán. (A Heuriger valójában borozó, a szó pontosan újbort jelent. Bécs külvárosaiban ma is található ilyenek, a leghíresebbek Grinzingben vannak. Nevéből adódik, hogy itt sört kérni illetlenség. Tavasszal, nyáron, ősszel a legjobb a kerthelységben borozgatni. Az ételeket általában egy pultnál kérheti az ember, onnan viheti az asztalhoz. Jellegzetes osztrák ételeket – májas hurkát, vérsajtot, főtt-füstölt marhanyelvet – lehet fogyasztani a jóféle borok mellé.)

A Kéhli család másik tagja, Kéhli Józsefné 1885-ben a Mókus utca 22. szám alatt nyitott bormérést. Ezt az üzletet vették át a Kéhli fiúk: József és Ferenc. József később a Ferencvárosban nyitott egy kisvendéglőt, a Mókus utcai pedig egyedül Ferenc irányítása alá került. Munkájában hamar segítőtársra és támogatóra talált feleségében, a későbbi legendás hírű és mindenki által tisztelt „Kéhli mamában”. A többi óbudai borméréshez, kocsmához hasonlóan eleinte a Mókus utcában is csak hideg ételt adtak a bor mellé. A melegkonyhát csak később vezették be a konyhában a főzőasszony, Tarcsa néni jeleskedett. Óbudán ekkor már sok helyen főztek kitűnő halászlét, így a Kéhliben is bevezették, de nem lett „halászcserda” – csak pénteken volt halászlé túrós csuszával a menü, máskor inkább a hétköznapi ételek domináltak, mint a pörkölt, a gulyás, a káposztás ételek és a tartalmas húsleves.